

Eğitim ve kültürün sanatsal konumu: The Founder filmi analizi**Mustafa Küçük¹, Zekeriya Bülbül², Fevzi Bilici³, Aziz Akdoğan⁴**

DOI 10.5281/zenodo.7787900

Özet

Eğitim, insanların becerilerini geliştirmeyi ve yeni bilgiler öğrenmeyi amaçlamakla birlikte insanların toplumda ve iş yaşamında başarılı olmalarını sağlar. İnsanların düşünme yeteneklerini geliştirmekle birlikte onların kendilerine olan güvenlerini arttırmakta ve hayatlarını zenginleştirir ve onların dünya görüşlerini genişletmektedir. Eğitim, kültür aktarımı perspektifinde en pratik en sağlam yöntemdir. Toplumsal yaşamın biçimlendirilmesinde etkili olabilen kültürel ortamların tümü, günümüzde hızla değişim içerisinde girmiştir. İnsan üretimiyle doğru orantılı olan bu değişim, tarım toplumlarından sanayi-teknoloji toplumuna geçiş ile hız kazanmıştır. Bu dönüşüm günümüzde görselliğe dayalı kültürel yapının hakimiyetini sağlamıştır. Bireylerin davranış ve yaşam biçimlerine etki etmede filmlerin kullanımı söz konusudur. Bununla birlikte kültür aktarımında etkili olmaktadır. Bu araştırmada, eğitim ve kültürün sanatsal konumunun The Founder filminde belirlenmesi amacı ile nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında analizin gerçekleştirilmesi geçerli ve güvenilirliğe sahip olması açısından Miles ve Huberman (1994) tarafından geliştirilmiş olan güvenilirlik formülü kullanılmıştır. Formül sonucuna göre değeri 70 ve üzeri olan sonuçların uyumlu-güvenilir olduğu belirtilmektedir. Araştırmada bulguların eğitim içeriği bakımından % 85,52 ve görsel kültür içeriği bakımından % 80,17 seviyesinde ortalama güvenilirlik oranının % 82,84 olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda hızlı yemek tüketim kültürünün filmde fazlaca görselleştirildiği, kültürel disiplin, plan kavramlarının sahnelerde yer aldığı, eğitim ve plan yapma kültürel özelliğini görselleştirdiği eğitimin yer aldığı sahnelerde beyaz ton ön plana çıktığı, eğitimin, sistematik-düzen-disiplin kavramları ile birlikte ilişkilendirilerek sahnelendiği, eğitim ve sürekli tekrara bağlı olarak sistematik ve düzenli biçimde işleyişin, her ürün ve hizmetin aynı standartta ortaya konulduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: eğitim, kültür, sanat, sinema**The artistic position of education and culture: Analysis of the movie The Founder****Abstract**

Education aims to develop people's skills and learn new information, but also enables people to be successful in society and business life. It improves people's thinking abilities, increases their self-confidence, enriches their lives and expands their worldview. Education is the most practical and robust method in the perspective of cultural transfer. All of the cultural environments that can be effective in shaping social life have changed rapidly today. This change, which is directly proportional to human production, has accelerated with the transition from agricultural societies to industrial-technology societies. This transformation has ensured the dominance of the cultural structure based on visuality today. Films are used to influence individuals' behavior and lifestyles. However, it is effective in the transfer of culture. In this research, content analysis, one of the qualitative research methods, was used to determine the artistic position of education and culture in The Founder. The reliability formula developed by Miles and Huberman (1994) was used for the analysis to be valid and reliable. According to the result of the formula, it is stated that the results with a value of 70 and above are compatible-reliable. In the research, it was determined that the average reliability rate of the findings was 85.52% in terms of educational content and 80.17% in terms of visual culture content, as 82.84%. As a result of the research, the culture of fast food consumption is highly visualized in the film, the concepts of cultural discipline and plan are included in the scenes, the cultural feature of education and planning is visualized, the white tone comes to the forefront, the education is staged by associating it with the concepts of systematic-order-discipline. It has been concluded that the systematic and regular operation, each product and service is presented in the same standard, depending on the continuous repetition.

Keywords: education, culture, art, cinema

¹ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, nurluufuklar@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5408-106X

² Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, bulbulzekeriya@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-1900-4306

³ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, bilgili7474@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9151-1102

⁴ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, azizakdogan01@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-2490-638X

Giriş

Eğitim, insanların öğrenme sürecidir. Eğitim, insanların becerilerini geliştirmeyi ve yeni bilgiler öğrenmeyi amaçlamakla birlikte insanların toplumda ve iş yaşamında başarılı olmalarını sağlar. İnsanların düşünme yeteneklerini geliştirmekle birlikte onların kendilerine olan güvenlerini arttırmakta ve hayatlarını zenginleştirir ve onların dünya görüşlerini genişletmektedir. Eğitim kurumlarında gerçekleştirilen eğitim süreçlerinde dil, sosyal bilimler, fen bilimleri yanı sıra matematik dersleri müfredatlarda bulunan birçok dersten başlıcalarıdır (Altun ve Gürbüz, 2016; Söylemez, 2022).

Eğitim, bir insanın bilgi, yetenek, kültürel özellikler ve değerler kazanmasını amaçlayan bir süreçtir. Eğitim, insanların yaşamları boyunca devam eden bir süreç olup insanların çalışmalarını, öğrenmelerini ve sosyal faaliyetlerine katılmalarını sağlamaktadır. Kültürel özellikler bu süreçte eğitimle paralel gelişmektedir. Eğitim, aynı zamanda, insanların toplumda ve iş yaşamında başarılı olmalarını sağlamaktadır (Kavak, 2022; Dede, 2022). Eğitim ile çocuk ve yetişkinlere yönelik birçok alanda gerekli bilgilendirme ve kazanımlar sağlanabilmektedir. Sağlık, savunma, sanayi, askeri, ekonomi ve hukuk gibi birçok alan yanı sıra kişisel özellikler, durum analizleri, olgu sunumları, olayların yorumlanması gibi birçok kavram ve nesneyi içeren konularda bilgiler eğitimler ile aktarılabilmektedir (Yeşilyurt, 2022).

Eğitim, nesillere kültür özelliklerinin aktarımını ve değişimi sağlayabilen özelliğindedir (Kneller ve Tezcan, 2019). Eğitim, kültür aktarmacılığının en basit aynı zamanda en sağlam yoludur. Modern dönem olarak adlandırılan ve teknolojinin geliştiği dönemlerde, Almanya'da başlatılan okullar, zamanla dünyanın diğer ülkelerine de yayılmış ve kültür-teknoloji-eğitim etkileşiminin bir örneği olmuştur (Aydoğan, 2017). Teknolojinin dijital anlamdaki gelişimi 21. yüzyıl itibarı ile daha da hız kazanmış ve günlük yaşamda görünür olmasına ve tercih edilebilirliğinin de artmasına katkı sağlamıştır. Katkının artması ile birlikte dünya genelinde ortak bir kültür oluşmuştur. Bu kültür, çağın oluşturduğu bir yaşam biçimi ve alışkanlıklar bütünü olarak adlandırabilecek dijital kültürdür. Nitekim günümüzde, son teknolojik ilerlemelerin etkisi ile dijitalleşen bir dünya görülmektedir. Özellikle internetin ortaya çıkışı ile birlikte, eğitim de dahil olmak üzere her alanda dijitalleşme başlamış ve dijital kültür, bilgi toplumunun ayrılmaz bir parçası hâline gelmiştir (İnci ve ark., 2017).

Görsel Kültür ve Filmler

İnsanlarda duyu özelliklerinden görme, izleme ile birlikte bireylerde duyumsal anlamda hazlar ortaya koymaktadır. Toplumsal yaşamın biçimlendirilmesinde etkili olabilen kültürel ortamların tümü, günümüzde hızla değişim içerisine girmiştir. İnsan üretimiyle doğru orantılı olan bu değişim, tarım toplumlarından sanayi-teknoloji toplumuna geçiş ile hız kazanmıştır. Bu dönüşüm günümüzde görselliğe dayalı kültürel yapının hakimiyetini sağlamıştır (Çakır, 2014; Kazel, 2017). Görsel kültür tanımı ile ilgili olarak insan ürünü olarak bilinen sokak, cadde ve bina unsurlarla tanımlanabilmektedir. Görsel kültür, sıradan disiplin anlayışlarına oldukça uzak kalmakla birlikte, sosyal ve bireysel yaşamda, geleneksel medyada (temel seviyede) ve yeni medya ürünlerinde görsel olarak bulunup, kültürel yapıyı etkileyen ve kültür ile etkileşim içerisinde olan nesne, oluşum, değişim ve süreçleri kapsamaktadır (Çakır, 2014; Arpacı, 2014; Ayaz, 2018).

Kültürel olan ile görsel olanın birleşimiyle ortaya çıkan görsel kültür, insanlarca üretilen veya yorumlanan, iletişimsel, işlevsel ya da estetik amaçlı olan şeyler, görsel olan şeklinde ifade etmek mümkündür. Görsel kültür farklı teknolojilerin kullanımı ile üretilen görüntü ve imgenin

birey tutumlarını derinden etkileyerek farklı görme pratiklerine yönelen durumdur. Dolayısı ile görsel kültürün, bireylerde düşüncelerin farklılaşmasına katkı yapmaktadır. Kültürel kimliğin oluşturulmasında, çağdaş dünya kültüründe görsel zenginliğin sağlanmasında ve günlük estetik deneyimleri geliştirmede etkili disiplinler arası yaklaşım biçimidir (Kazel, 2017; Onursoy, 2018). Bu kapsamda görsel kültürün eğitim süreçlerinde yer alması ile bireylerin eğitim öğretim dönemlerinde ve bu dönemler dışında sosyal ve sanatsal özelliklerin gelişimine katkı sağlamaktadır. Dolayısı ile teknolojinin her geçen gün geliştiği günümüz süreçlerinde eğitim süreçlerinde görsel kültürün konumlanması oldukça önemlidir (Eker ve Aslan, 2010).

Çeşitli araştırmalar görsel kültürü iletişim, kültürel çalışma, medya çalışması, görsel sanat ve İletişim Antropolojisi (İletişim-Medya Sosyoloji) olmak üzere farklı kavramların birleşimi olduğunu ifade etmektedir (Ayaz, 2018). Öğrencilerde öznel bakışın geliştirilebilmesi, kültürel ve tarihsel farkındalıkların oluşturulması, bu çerçevede inanç ve değerleri sorgulayabilmesi görsel kültür ve eğitim ile sağlanabilmektedir (Mamur, 2014).

Günümüz toplumları gözlemlendiğinde, görsel kültüre ait ürünleri, daha önceden yaşadıkları deneyimlerle ilişkilendirerek algıladığı anlaşılmaktadır. Çevresindeki nesnelere dikkatle izlenmesi, onlara ait görsel özellikleri fark etmeyi ve algılamayı sağlamaktadır. Görsel olan kültürel olanla yakından ilgilidir. Görsel olan, en geniş anlamıyla görülen herşey, en dar anlamıyla güzel sanatlar, olarak tanımlanabilir. Ancak, 'görülebilir herşey' tanımı doğayı da kapsamaktadır (Onursoy, 2018).

Görsel içerikler (resim, video, afiş, portre, film vb.) teknoloji ve diğer alanlardaki gelişmeler sürece kolay ulaşımın dahil olması ile birlikte artmıştır. Diğer bir ifade ile toplumsal yaşamda kültürel özellikleri görsel içerikler yansıtır hale gelmiştir. Örneğin İngiltere'deki 18. yüzyılda görülen halk sağlığı sorunu, çizgi romanlarda resmedilmiş, 1950'lerde Amerika Birleşik Devletleri'nde inanışlarda görülen halk kahramanlarını içeren çizgi romanlar görsel kültürün örnekleri olarak ortaya çıkmıştır. Şüphesiz günümüzde görülen ve küresel ölçekte insanları etkileyen Covid 19 önceki dönem örneklerinde olduğu üzere görsel kültür içerikleri ile süreçte etkin biçimde yer alması kaçınılmaz olmuştur (Callender ve ark., 2020).

Tarihi kodların yer aldığı kültür ile görseli harmanlama ve kamera gücünün sürece dahil olması farklı yaklaşımları ortaya koymaktadır. Görsel kültürün gelecek nesillere birçok yöntemle olduğu gibi eğitim yoluyla aktarılabilmesi çeşitli araştırmalarda yer almaktadır (Akin, 2012). Dolayısı ile farklı tür ve özelliklerdeki görsel kültür farklı alanlarda görülebilmektedir. Görsel kültürü çeşitli disiplinler etkisi ile;

- Kalıcı biçimde görüntülerle etkilenen birey deneyimlerinin kültürel durumu,
- Yeni teknolojilerin görülmesi, resmedilmesi ve yeni pratikler oluşturma,
- Görsel farklı manifestolar ile kültür deneyimlerini yorumlayan ve araştıran eleştirel çalışma alanı,
- Eğitim öğretim süreçlerinde öğrencilerde duygusal, algısal ve düşünsel (üretken, sorgulayıcı, yaratıcı vb.) yönleri geliştirme

olarak belirtilebilir (Kazel, 2017; Erikan, 2020). Görsel kültür, birçok disiplin ile etkileşimde olmakla birlikte sinema aracılığı ile toplumlara sunulabilmektedir (Arpacı, 2014). Sinema 1895 yılı itibari ile ortaya çıkışı, toplumdaki dönüşüm ve değişimleri de beraberinde getirmiştir. Sinematograftan ve ilk film gösterimlerinden (Lumiere Kardeşler) bugüne dek sinema, tüm dönemlerde toplumlara içerik sunmuş, kitleleri etkileme gücünü sürekli olarak elinde bulundurmuştur (Biçermen, 2021).

Sinema, bireylerin sadece bir seyir veya eğlenme aracı olarak kullanılmaktan ziyade, içerik bakımından kültür ve toplumlar ile ayrılmaz bir bütün halindedir. İnsanın yaşamına bakışı ve düşünceleri etkilemekte ve kişilerin toplumsallaştırılmasında etkili sanat alanıdır (Kurt, 2018).

Görsel kültürün ortaya konulmasında resim ve afiş (tanıtım afişleri, film afişleri vb.) gibi ürünler etkili olabildiği gibi filmlerin etkisi de önemlidir. Filmler ile bilimsel olarak oldukça karmaşık olan konuların aktarılabilmesi söz konusu olabilmektedir. Filmler toplumun tüm kesimlerinde farklı amaçlar sonucu çeşitli bulgulara ulaşmada etkili olabilmektedir. Örneğin uzun dönemden günümüze eğitim ve öğretim süreçlerinde sinema filmlerinin kullanılabilirdiği, ders içeriklerinde filmlerin etkili olabildiği söz konusudur (Güneş, 2018).

Görsel kültürün bir diğer bileşeni de çizgi filmlerdir. Küçük yaşlardaki çocukların gerek film ve gerekse televizyon yayınları içerisinde en fazla çizgi filmleri izlemesi yaygın bilinen davranışlardandır. Öyle ki Türkiye’de gerçekleştirilen ve yaklaşık olarak 8,5 milyon çocuğun yer aldığı araştırmada çocukların yarısından fazlasının (% 67’si) çocuk kanalları ve çizgi film içeriklerini izlediğini belirlemiştir (Özsevgeç ve Saka, 2018). Ayrıca çocuklarda küçük yaş döneminde çizgi filmlerin yaşama belirli hâkimiyet sağlaması, onların gerçek dünya ve hayal dünyası arasındaki köprüsü veya kapısı niteliğindedir. Bununla birlikte kültür aktarımında etkili olmaktadır (Türkmen, 2012). Benzer biçimde bireylerin davranış ve yaşam biçimlerine etki etmede filmlerin kullanımı söz konusudur. Sağlık içerikli temaları ele alan filmler, toplumun tüketim alışkanlıkları (alkol, vb.) etkileme, sağlık bilgi düzeylerini geliştirme benzer biçimde bireylere birçok olumlu katkı yapmaktadır (Biçermen, 2021). Yeni nesle yönelik filmler ve diğer video içerikler, yeni neslin teknolojik ve medya içeriklerine daha fazla maruz kalması-tercih etmesine bağlı olarak gelişmektedir (Güneş, 2018).

Bu araştırmada, filmlerde görsel kültür ve eğitim kavramlarının nasıl yansıtıldığının, hangi kavramlar ile görsel kültür ve eğitim öğelerinin yansıtıldığının belirlenmesi araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Yöntem

Bu araştırmada, görsel kültür ürünü olan filmlerde eğitimin konumunun belirlenmesi amacı ile nitel araştırma yöntemlerinden görsel analiz ve içerik analizi deseninde gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmalar fotografik teknikler (video kayıtları), deneysel gözlemler, tarihsel analizler (histografi), görsel analizler, görsel okumalar, metin ve doküman analizleri, sosyodrama, sosyometri, etnografik araştırma, benzer etnometodolojik deneyimler ile çok sayıda teknik kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Kültür ile ilgili gerçekleştirilmesi amaçlanan araştırmalarda görsel metodlar yaygın biçimde tercih edilebilmektedir (Sırma, 2011: 10). İçerik analizinin tercih edildiği araştırmalarda sözlü, yazılı ya da görsel içerikler sistematik ve nesnel çerçevede incelenebilmektedir. İçerik analizi, “iletilerin açık olan içeriğinin nesnel ölçülebilir ve doğrulanabilir bir açıklamasını yapabilmek amacıyla kullanılması” olarak tanımlanmaktadır (Metin ve Ünal, 2022: 275). Bilimsel yöntemler arasında yer alan içerik analizi, sosyal bilimler alanında yaygın biçimde tercih edilebilmekte ve kitap, gazete, dergi veya görüntülü içeriklerin incelenebildiği ve yinelenen teknikler içeren yöntemdir. Bu analiz ile elde edilen verilerin açıklanarak ilişkilere ulaşılması amaçlanmaktadır (Yukay ve ark., 2015). İncelemede;

- Filmin eğitim ile ilgili sahneler içeren kısımları,
- Eğitim ile ilgili sahnelerde hangi tekniklerin (görsel anlamda) kullanıldığı,

dikkate alınmıştır.

Bu çalışmada, yönetmenliğini John Lee Hancock’un üstlendiği Amerika Birleşik Devletleri menşeli film, Mc Donald’s restoranlarının ortaya çıkış hikayesini konu edinmektedir. Baş rollerinde Michael Keaton, Nick Offerman ve John Carroll Lynch gibi yıldızların olduğu film çoğunlukla bu üç yıldızın (birlikte veya ayrı ayrı) yer aldığı sahnelerden oluşmaktadır. Uluslararası film inceleme sitesi niteliğinde olan IMDB verilerine göre;

- Filmi 153 bin kişi, 0 ile 10 arasında puanlamış
- Filmin puan ortalaması 7,2 olarak belirlenmiştir (IMBD, 2022). Filme ait bilgiler tablo 1’de belirtilmiştir.

Tablo 1. The Founder Filmi Künye Bilgileri

İlgili Kavram	Açıklama
Yapım Yılı	2016
Imbd Puanı	7,2
Dili	İngilizce
Ülkesi	Amerika Birleşik Devletleri
Süre	105 Dakika
Türü	Drama, Biyografi
Konu	Mc Donald’s restoranlarının gelişimi, girişim hikayesi, Bir veya birkaç bireyin başarı hikayesi,
Yazar-Senarist	Robert Siegel
Yönetmen	John Lee Hancock
Film Tanıtım Özeti	Hırs, sebat ve acımasızlığın birleşimiyle iki kardeşin yenilikçi fast food restoranı McDonald's'ı dünyanın en büyük restoran işine dönüştüren satıcı Ray Kroc'un hikayesi.
Alınan Ödül	Capri Oyuncu Ödülü – Michael Keaton – Capri Hollywood 2016.
Ödül Adaylığı	1) En İyi Erkek Oyuncu (Dublaj)- Luca Biagini (Michael Keaton’un dublajı için) - Uluslararası Dublaj Grand Prix 2017. 2) IFJA En İyi Erkek oyuncu Ödülü - Indiana Film Gazetecileri Derneği, ABD 2016.

Kaynak: IMBD, 2022.

Filimde, inceleme sırasında tüm sahneler yazarlar tarafından ayrı ayrı izlenmiştir. Ancak gerek 105 dakikalık filimin tümünün görsel kültür açısından incelenmesinin söz konusu olmaması ve gerekse film içeriğinde 105 dakikalık süre boyunca görsel kültür temalarının film yapımcıları tarafından ele alınmayacağından sadece ön plana çıkan eğitim ve görsel kültür ifadeleri içerikli sahneler incelenmiştir. Sahnelerin ilgili anları resimlenerek bu çalışmada yer verilmiştir.

Geçerlilik ve Güvenilirlik

Araştırma kapsamında öncelikli olarak geçerlilik sağlanması amacı ile araştırma problemi ile incelenmesi planlanan film, görsel sanat ve eğitim alanlarında iki akademisyenin görüşüne sunulmuştur. Akademisyenlerin görüşleri doğrultusunda film incelemesi gerçekleştirilmiştir. Nitel yöntem benimsenen araştırmalarda, iki ve daha fazla sayıdaki araştırmacı ile verilerin analiz edilme süreci söz konusu olabilmektedir. Bu tür çalışmalarda ise araştırmacılar tarafından ortaya konulan yorumlar belirleyici olmaktadır. Dolayısı ile araştırmacılara ait yorumların geçerliliği yanı sıra güvenilir olması gerekmektedir. Bu araştırmada güvenilirlik, alanyazında kanıtlanmış matematiksel formüller geliştirilmiştir. Bu formüller arasında da Miles ve Huberman (1994) tarafından geliştirilmiş olan güvenilirlik formülü yer almaktadır. Formül hesaplamasında;

$$\text{Güvenilirlik} = \% \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}} \times 100$$

hesaplamaları gerçekleştirilmektedir. Bu formüle göre, araştırmacıların yorumlarının uyum düzeyleri hesaplanmaktadır. Hesaplama sonrasında sonuç % 70 ve üzeri olduğu durumlarda sonuçların yeterli seviyede güvenilirliği sağladığı ve geçerli olarak kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Formül ile kapsamda, araştırma analizi (filmin incelenmesi) sürecinde araştırmacılar arasındaki görüş ayrılığı ve görüş birliği rakamları tespit edilerek Miles ve Huberman'a (1994) ait güvenilirlik formülüyle hesaplanmıştır. Bu çalışmada görüşler iki türde toplanmıştır. Bunlardan ilki eğitim içerikli bulgular ikincisi ise görsel kültüre yönelik olan türdedir. Öncelikle 4 araştırmacı tarafınca ilgili film sahneleri incelenmiş ve fikir ayrılıkları-birlikleri doğrultusunda güvenilirlik sonuçları tablo 2'de elde edilmiştir.

Tablo 2. Eğitim Kapsamındaki Bulguların Güvenilirlik Sonuçları

Uyum	Araştırmacılar				Toplam	Güvenilirlik
	1	2	3	4		
Fikir Birliği	14	17	16	18	65	% 85,52
Fikir Ayrılığı	5	2	3	1	11	
				Toplam	76	Sonuç: 85,52>70 = Güvenli-Uyumlu

Tablo 2'de film içeriğinde yer alan sahnelerin eğitim içerikli olması konusundaki fikir birliği ve fikir ayrılıkları görülmektedir. Güvenilirlik formülü hesaplaması sonrasında analiz eğitim içeriği bakımından % 85,52 seviyesinde uyum (güven) ile tamamlanmıştır. Sahnelerin görsel kültür içerikli inceleme güvenilirliği tablo 3'te belirtilmiştir.

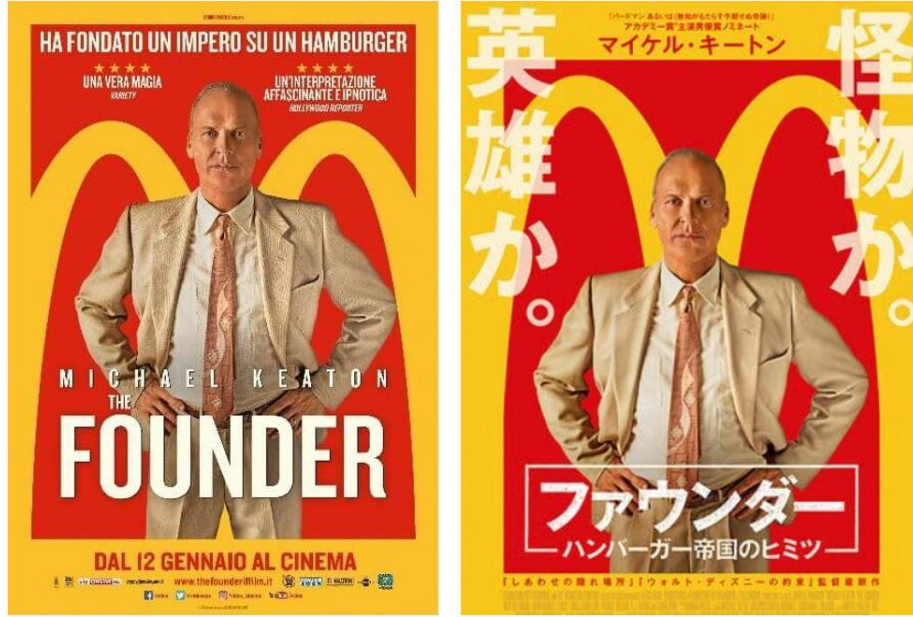
Tablo 3. Görsel Kültür Kapsamındaki Bulguların Güvenilirlik Sonuçları

Uyum	Araştırmacılar				Toplam	Güvenilirlik
	1	2	3	4		
Fikir Birliği	25	21	20	27	93	% 80,17
Fikir Ayrılığı	4	8	9	2	23	
				Toplam	116	Sonuç: 80,17>70 = Güvenli-Uyumlu

Tablo 3'de film içeriğinde yer alan sahnelerin görsel kültür içerikli olması konusundaki fikir birliği ve fikir ayrılıkları görülmektedir. Güvenilirlik formülü hesaplaması sonrasında analiz görsel kültür içeriği bakımından % 80,17 seviyesinde uyum (güven) ile tamamlanmıştır. Sahnelerin görsel kültür içerikli inceleme güvenilirliği tablo 3'te belirtilmiştir. İncelemelerde eğitim (tablo 2) ve görsel kültür (tablo 3) güvenilirlik sonuçları % 85,52 ve % 80,17 olarak belirlenmiş olup, ortalama güvenilirlik oranının % 82,84 olduğu belirlenmiştir. Bu durumda araştırmanın incelemelerinin bireysel (eğitim ve görsel kültür) ve ortalama oranının yeterli uyuma-güvenilirliğe (>% 70) sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Bulgular

Filmin incelemesi sırasında görsel kültür olarak adlandırılan sahneler bu bölümde değerlendirilmiştir. Sahnelerin öncelikli olarak bir anından (en ideal sahne) bir veya birkaç resim karesine yer verilmiş akabinde sahnenin açıklama ve görsel kültür içerikli yorumların içeriğine yer verilmiştir.

Resim 1. Film Afışı

Resim 1’de filme ait afiş yer almaktadır. Film afişinin farklı ülke ve dillerde aynı türde olarak hazırlandığı görülmektedir. Buna göre baş rol oyuncusu kendinden emin ve sürece hakim olduğunu belirtir biçimde “elleri belinde” resmedilmektedir. Başrol oyuncusunun yer aldığı bu sahneyi ise güçlendirme amaçlı renklerin özellikleri kullanılmış ve tema da sarı-kırmızı olarak yer verilmiştir. Resim ve afişler, görsel kültür ürünleri arasında olduğu göz önünde bulundurulduğunda, filmi izleyecek kişilerin öncelikli olarak afişi görmeleri filme yönelik algılarını da değiştirdiği ve olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir.

Resim 2. Eğitim İle Restoran İç Tasarım Planı

Resim 2’de, filmde eğitimin konumu somut biçimde görülmektedir. Öyle ki yöneticiler tüm çalışanlara sürekli benzer ve farklı konularda eğitimler düzenlemektedir. Eğitim kapsamında

yukarıdaki sahnede planlamaya yönelik faaliyetler görülmektedir. Görüntü ve filmde anlatılan işletmenin film sonundaki başarı düzeyi göz önünde bulundurulduğunda, filmin “eğitim” ve “plan yapma” kültürel özelliğini görselleştirdiği ve izleyicilere sunduğu anlaşılmaktadır. Bu kavrama yönelik diğer destekleyici görseller aşağıdaki resimlerde yer almaktadır.

Resim 3. Eğitim İle Gıda Üretim Planı

Resim 3'te yer alan resimlerde, filmde üretim sahnesini canlandırmaktadır. Sahneler filmde uzun süreli tekrar etmekle birlikte görsel açıdan hızlı geçişler (saniyede 2-3 kare), açık ton (beyaz) ışıklı çekim görsel özellikler arasındadır. Karelerde beyaz ton ön plana çıkmakla birlikte eğitim-sistematik-düzen-disiplin kavramları ön plana çıkmaktadır. Filmin bu sahneleri oyuncuların:

“Tüm hamburgerler aynı”, “Tüm işletme bir çark gibi işler”,

*“Sistemde herkesin ayrı bir görevi var”,
 “Sistem 2 kişi tarafından yönetilir, bunlar olmazsa sorun olur”,
 “Hamburgeri mükemmel kılan sistemdir”
 “Tüm hamburgerlerde 2 turşu vardır”
 “Patatesler % 5 daha çıtır”*

söylemleri sahneleri desteklemektedir. Örneğin resim 4’te görüldüğü üzere her hamburgerin aynı olduğu ve içerisinde bulunan sos (ketçap ve hardalın) içeriklerinin belirli miktarda olduğu anlaşılmaktadır.

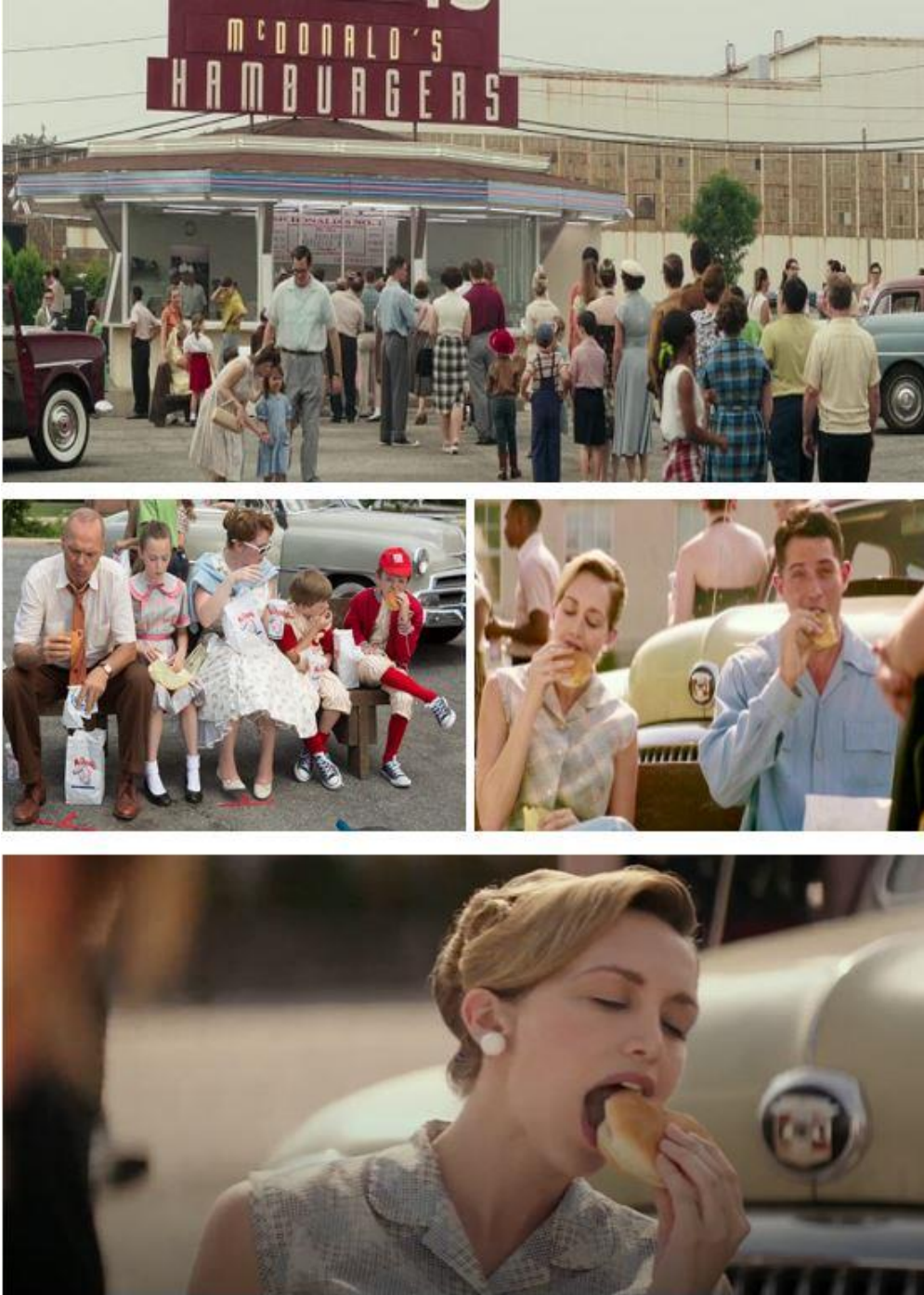
Resim 4. Üretilen Bir Ürün ve İçerik

Resim 4’te, tüm faaliyetler belirli bir eğitim çerçevesinde gerçekleştirilmekle birlikte sistematik ve düzenli biçimde işleyişinin, her ürün ve hizmetin aynı standartta ortaya konulduğu resmedilmektedir.

Resim 5. Restoran Açılış Sahnesi

Resim 5’te, bir restoranın açılışı gerçekleştirilmektedir. Sahnenin sunumu sırasında açılış provası, çalışanlar ve ekiple birlikte sürekli eğitim (kimin nerde duracağı, ne yapacağı vb.) ile aktarılmaktadır. Açılıştaki dikkati çeken önemli görsel, resmin en kenarlarında bulunan kadın ve erkeğin elindeki kırmızı kurdalelerdir. Filimde, tahminen 1954-1960 yılları arası yeni bir restoran açılış sahnesi resim 5’te gerçekleştirilmektedir.

Resim 6. Yemek Sahneleri

Resim 6’da yer alan resimlerde, ilk karede bireylerin “hamburger almak için” sıraya girdiği, akabinde hamburgerlerin bazen oturarak bazen de ayakta olmak üzere hızla, afiyetler ve büyük iştahla yenildiği kareler görülmektedir. Filmde ön plana çıkarılan ve sıkça vurgu yapılan sahneler arasında yer almaktadır. Hızlı yemek alışkanlığının kültürel özelliği filmde görselleştirilmiştir. Bu sahnelerin, toplumlarda ilgili restoran işletmesi tarafından oluşturulan kültür değişim etkisinin göstergesi olduğu anlaşılmaktadır.

Resim 7. Dini ve Milli Kültür Öğeleri

Resim 7, filmin konu edindiği firmanın yer aldığı Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD)'ye ait ülke bayrağını ve ülkenin çoğunluklu dini inancı olan Hristiyanlığın sembolü olan "Haç" figürünü simgelemektedir. Bu yönü ile ABD'nin kültürel özelliklerini simgeler niteliktedir.

Sonuç ve Değerlendirme

İnsan üretimiyle doğru orantılı olan bu değişim, tarım toplumlarından sanayi-teknoloji toplumuna geçiş ile hız kazanmıştır. Bu dönüşüm günümüzde görselliğe dayalı kültürel yapının hakimiyetini sağlamıştır. Kültürel olan ile görsel olanın birleşimiyle ortaya çıkan görsel kültür, insanlarca üretilen veya yorumlanan, iletişimsel, işlevsel ya da estetik amaçlı olan şeyler, görsel olan şeklinde ifade etmek mümkündür. Görsel kültür farklı teknolojilerin kullanımı ile üretilen görüntü ve imgenin birey tutumlarını derinden etkileyerek farklı görme pratiklerine yönelen durumdur.

Görsel içerikler (resim, video, afiş, portre, film vb.) teknoloji ve diğer alanlardaki gelişmeler ve kolay ulaşım ile birlikte artmıştır. Diğer bir ifade ile toplumsal yaşamda kültürel özellikleri görsel içerikler yansıtmıştır. Tarihi kodların yer aldığı kültür ile görseli harmanlama ve kamera gücünün sürece dahil olması farklı yaklaşımları ortaya koymaktadır. Görsel kültürün ortaya konulmasında resim ve afiş gibi ürünler etkili olabildiği gibi filmlerin etkisi de önemlidir. Filmler ile bilimsel olarak oldukça karmaşık olan konuların aktarılabilmesi söz konusu olabilmektedir. Filmler toplumun tüm kesimlerinde etkili olabilmektedir.

Bu çalışmada, görsel analizin filmlerde yansımaları görme adına The Founder filmi incelenmiştir. Amerikan yapımı olan ve yönetmenliğini John Lee Hancock'un üstlendiği film Mc Donald's restoranlarının ortaya çıkış hikayesini konu edinmektedir. Filme yönelik 153 bin kişinin puanlaması sonrası 10 üzerinden 7,2 puan almıştır. Filmde, inceleme sırasında tüm sahneler izlenmiştir. Ancak gerek 105 dakikalık filmin tümünün görsel kültür açısından incelenmesinin söz konusu olmaması ve gerekse film içeriğinde 105 dakikalık süre boyunca görsel kültür temalarının film yapımcıları tarafından ele alınmayacağından sadece ön plana çıkan görsel kültür ifadeleri içerikli sahneler incelenmiştir.

Araştırma sonuçlarında kültür kavramına yönelik incelenen filmde;

- Sahneler genel olarak ABD menşeli ürün ve hizmetlerin belirli ve aynı standartlarda olduğu (Farklı konumlarda da aynı özelliklerde) ortaya çıkmaktadır. Bu da ABD

kültürünün sisteme önem verdiği, standartın sağlanmasını ön plana çıkardığı kültürünü izleyiciye yansıtmaktadır.

- Hızlı yemek tüketim kültürünün filmde fazlaca görselleştirildiği,
- Kültürel disiplin, plan kavramlarının sahnelerde yer aldığı,
- Açılışlarda “kırmızı kurdale kesme” anlayışının resmedildiği,

belirlenmiştir.

Farklı ülkelerde hazırlanan film içeriklerinde o ülkeye ait kültürel özellikleri görmek mümkündür. Araştırmada incelenen filmde dini ve milli anlayışlarında (kültürel özelliklerin) görselleştirilerek izleyicilere aktarıldığı anlaşılmaktadır.

Araştırmada incelenen filmde, görsel kültür ve eğitim ile ilgili olarak;

- Yöneticiler tüm çalışanlara sürekli benzer ve farklı konularda eğitimler düzenlendiği, eğitim kapsamında sahnelerde planlamaya yönelik faaliyetler içerdiği,
- Filmin “eğitim” ve “plan yapma” kültürel özelliğini görselleştirdiği ve izleyicilere sunduğu,
- Eğitimin yer aldığı (gıda üretim, planlama vb.) karelerde beyaz ton ön plana çıkmakla birlikte eğitimin, sistematik-düzen-disiplin kavramları ile birlikte ilişkilendirilerek kültürel anlayış doğrultusunda sahnelendiği,
- Tüm faaliyetlerin kültürel özellik niteliğinde belirli bir eğitim çerçevesinde gerçekleştirildiği, eğitim ve sürekli tekrara bağlı olarak sistematik ve düzenli biçimde işleyişin (nesilden nesile aktarma), her ürün ve hizmetin aynı standartta ortaya konulduğu,
- Eğitimin mağaza açılış provasında dahi tercih edildiği, çalışanlar ve ekiple birlikte sürekli eğitim (kimin nerde duracağı, ne yapacağı vb.) ile aktarıldığı, sonraki dönemlerde de bunun kültürel özellik olarak yansıdığı

sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre filmde, görsel kültür kapsamında yer verilen sahnelerde eğitimin, ilgili toplum ve bireylerinin birer özelliği olduğu ön plana çıkmaktadır. Diğer bir ifade ile bir topluma ait eğitimin özellikleri, eğitimin benimsendiği alanlar ve tercih süreçleri görsel kültür ürünü olarak filmde yer almıştır.

Mağaza açılış sahnesinde “kırmızı kurdale kesilerek açılış yapma” faaliyeti gerçekleştirilmektedir. Kültürel görselliğin etkilerinin anlaşılması adına, Türkiye’deki benzer biçimde açılış (mağaza, vb.) süreçlerindeki faaliyetler göz önünde bulundurulacak olursa; benzer biçimde tarafların ellerinde kırmızı kurdale ve açılış yapma anı gerçekleştirildiği bilinmektedir. Türkiye’de önceki dönemlerde (1950’lerde) ve hatta Osmanlı döneminde dua ve kurban kesme gibi veya şenlik gibi açılış faaliyetleri gerçekleştirildiği bilinmektedir. Filmde, 1950’lerdeki ABD’de gerçekleştirilen bir açılış töreni ise Türkiye’de benzer dönemlerde uygulanan davranışlardan farklıdır. Dolayısı ile kültürel farklılıklar kendisini göstermektedir. Ancak günümüz uygulamaları anlaşılacağı üzere görsel kültür, farklı toplumları somut biçimde etkileyebildiği söylenebilmektedir. Diğer bir ifade ile ilgili kültürel içeriklerin farklı toplumlar tarafından (Türkiye’de dahil) benimsenerek uygulandığı düşünülmektedir.

Bu çalışmadan hareketle,

- Görsel kültür ürünlerinde toplumların eğitime ne derecede yer verdiği (Örneğin Almanya, Japonya, İsrail vb. Ülkelerin görsel kültür ürünlerinde ne düzeyde yer verdiği) belirlenmesi,
- Eğitim içeriklerinin görsel kültür ürünlerine yansımaları ile ürünlerin tercih edilme (satın alma, izlenme vb.) oranları arasında ilişkinin incelenmesi,
- Eğitim içeriklerinin ne tür görsel kültür ürünlerinde hangi oranda verildiği,

- Eğitimin görsel kültür aracılığı ile sunumun bireyler (izleyicilerde) ne derecede etkili olduğunu belirleyen araştırmaların gerçekleştirilmesi, başta kamu ve özel kurumlar ile araştırmacılara öneriler arasında yer almaktadır.

Kaynaklar

- Akin, N.O. (2012). A Practical Study of Visual Culture Conveyance. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 51, 672-676, <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.08.222>.
- Altun, M. ve Gürbüz, M.Ç. (2016). PISA Uygulamalarının Tanıtımı. S. Çepni (Ed.), *PISA VE TIMSS Mantiğini ve Sorunlarını Anlama*, içinde (1. Bölüm). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Arpacı, M. (2014). Modern Görsel Kültür, Sinema ve Video: Bakış, Beden ve Kameranın Gücü. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (22), 95-106.
- Ayaz, Y.Y. (2018). Görsel Kültürün Frankfurt Ekolü Çerçevesinde Değerlendirilmesi: Truman Show Filmi. *Yeni Düşünceler Dergisi*, 10, 36-52.
- Aydoğan, İ. (2017). Sekülerizm, Kültür Ve Eğitim. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1), 1-8.
- Biçermen, B.D. (2021). *Sağlık İletişimi Açısından Sinemanın Önemi Ve Hiv Pozitif Bireyler İle Aids Evresinin Konu Edildiği Filmler Üzerine Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Callender, B., Obuobi, S., Czerwiec, M.K., & Williams, I. (2020). COVID-19, Comics, And The Visual Culture Of Contagion. *The Lancet*, 396 (10257), 1061-1063. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)32084-5](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)32084-5).
- Çakır, M. (2014). *Görsel Kültür ve Küresel Kitle Kültürü*. İstanbul: Ütopya Yayınevi.
- Dede, A. (2022). *Eğitim Yöneticisi ve Öğretmenler İçin Yönetimde Protokol Kuralları ve Kurumsal İletişim*. Ankara: Kutlu Yayınevi.
- Eker, M. ve Aslan, H. (2010). Görsel Kültür Ve Medya Okuryazarlığı: Sanat Eğitiminin Kamusal Açılımı, *Milli Eğitim*, (187), 251-268.
- Erikan, D. (2020). *Sanat Eğitiminde Görsel Kültür Kuramı Ve Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimi Bağlamında Bir Eylem Araştırması*, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Güneş, A. (2018). Filmlerin Görsel Sanatlar Eğitiminde Kullanımı. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5 (10), 84-93.
- IMBD (2022). The Founder, https://www.imdb.com/title/tt4276820/?ref_=nv_sr_srsrg_0 (Erişim Tarihi: 14.02.2023).
- İnci, M. A. , Akpınar, Ü. & Kandır, A. (2017). Dijital Kültür ve Eğitim. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37 (2), 493-522.
- Kavak, O. (2022). *İstikametsiz Eğitim*. İstanbul: KDY Yayınları.

- Kazel, G. İ. (2017). Görsel Kültür İle Sosyoloji Arasındaki İlişki. *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 1 (1), 45-69.
- Kneller, G. F. & Tezcan, M. (2019). Kültür, Kişilik Ve Eğitim. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 10 (1), 257-279. DOI: 10.1501/Egifak_0000000535.
- Kurt, Ş. (2018). Sinema İzleme Kültürü Ve Toplumsal Gelişimi. *Asya Studies*, 4 (4), 23-38.
- Mamur, N. (2014). Görsel Sanatlar Öğretmen Eğitiminde Görsel Kültür Öğretimi (Pensilvanya Eyalet Üniversitesi Örneği), *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3 (8), 103-120.
- Miles, M.B. & Huberman, A.B. (1994). *An Expanded Sourcebook Qualitative data analysis. Second Edition. Thousand Oaks*. California: Sage Publications, Inc.
- Onursoy, S. (2017). Görsel Kültür ve Görsel Okuryazarlık. *Türk Kütüphaneciliği*, 31 (1), 47-54.
- Özsevgeç, L.C. & Saka, A. (2018). Çocukların İzledikleri Çizgi Filmler Ve Bu Tercihlerinin Karakterleri İle İlişkisi. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 3 (2), 725-734.
- Sırma, Ç.S. (2011). *Engelli Bireylere İlişkin Kültürel Tanımlamaların Başka Dilde Aşk Filmi Üzerinden İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Söylemez, Ş. (2022). *Matematik Okuryazarlığı Eğitiminin Ortaokul Öğrencilerinin Matematik Başarılarına, Matematiksel Motivasyonlarına Ve Problem Çözme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Bartın.
- Türkmen, N. (2013). Çizgi Filmlerin Kültür Aktarımındaki Rolü Ve Pepee. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36 (2), 139-158.
- Yeşilyurt, N. (2022). *Temel Tipografi: Geometrik, Optik, Organik Formlar*. İstanbul: Yem Yayınları.
- Yukay Y. M., Canel, N. , Mutlu, N. , Yılmaz, S. ve Çap, E. (2015). Okul Öncesi Çağdaki Çocukların "İyi" ve " Kötü" Kavram Algılarının Resim Analizi Yöntemiyle İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13 (29), 271-303.